

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Karla Šimky, JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Bohuslava Hnízдила v právní věci žalobce: **I. Y.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 8. 2008, č. j. 61 Az 121/2006 - 37,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 8. 2008, č. j. 61 Az 121/2006 - 37, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 21. 8. 2008, č. j. 61 Az 121/2006 - 37, rozhodl tak, že žalobci (dále jen „stěžovatel“) ve výroku I. neustanovil zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti, kterou podal proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 3. 2008, č. j. 61 Az 121/2006 - 18, a ve výroku II. vyzval stěžovatele, aby ve lhůtě 1 měsíce ode dne doručení tohoto usnesení doložil do spisu plnou moc udělenou advokátovi, jež ho bude zastupovat v řízení o kasační stížnosti a současně, aby prostřednictvím tohoto advokáta doplnil konkrétní důvody kasační stížnosti uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. Krajský soud při svém rozhodování o ustanovení zástupce vyšel z vyjádření stěžovatele o osobních, výdělkových a majetkových poměrech, v němž tento uvedl jako zdroj svých příjmů přesně nespecifikovanou materiální pomoc od známých a církve, ale i výnos z občasných brigádnických prací, a z toho, že nereagoval na výzvu soudu, aby konkretizoval takto získané prostředky, přičemž dovodil, že nemá k dispozici dostatečné podklady k posouzení toho, zda jsou u stěžovatele splněny zákonné podmínky pro ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

Proti tomuto usnesení krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. V kasační stížnosti namítal, že špatně rozumí českému jazyku, kterým ani aktivně nehovoří. Formulář „potvrzení o osobních, výdělkových a majetkových poměrech“ mu však byl doručen krajským soudem pouze v českém jazyce, ač v jeho případě byla nutná přítomnost tlumočníka od samého počátku řízení. Z těchto důvodů má za to, že postupem krajského soudu byl porušen čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, podle něhož každý, kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka. Toto pochybení se pak promítlo v tom, že bylo porušeno i jeho právo na právní pomoc v řízení před soudy a jinými státními orgány veřejné správy, a to již od počátku řízení (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Z těchto důvodů se domnívá, že by mu krajský soud měl znovu zaslat překlad uvedeného formuláře do ukrajinského jazyka, aby se k němu mohl vyjádřit a přiložit své důkazy. Proto stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádal, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené usnesení v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Podle ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. má soud povinnost zachovávat rovné postavení účastníků, zejména poučením o jejich procesních právech a povinnostech. Explicitní vyjádření principu rovného postavení účastníků řízení, kde zpravidla stojí proti sobě fyzická nebo právnická osoba a správní orgán, je ve správním soudnictví zvlášť důležité.

Předpokladem k uplatnění zákonného práva účastníka řízení jednat ve svém mateřském jazyce, resp. práva na tlumočníka (čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod), je takové poučení, ze kterého je srozumitelný jeho obsah. Při své poučovací povinnosti má soud vycházet z okolností případu a volit takové prostředky a způsob, aby účastník nebyl na svých ústavně zaručených právech krácen. Obdržel-li proto účastník řízení výzvu soudu bez dalšího v jazyce, kterému nerozuměl, tudíž mu nebyl znám její obsah, znamená to, že soud nedostál své povinnosti uvedené v ustanovení § 36 s. ř. s. vůči účastníkovi, a nepostupoval ani v souladu s čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 9. 2003, č. j. 5 Azs 5/2003 - 33, který byl uveřejněn pod č. 59/2004 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu).

Zásadní pro posouzení celé věci je proto zjištění, zda stěžovatel rozuměl českému jazyku, který není jeho mateřským jazykem, natolik, aby byl schopen adekvátně reagovat na obsah formuláře o osobních, výdělkových a majetkových poměrech pro účely posouzení důvodnosti žádosti o ustanovení zástupce v řízení o udělení azylu (vzor 060 o. s. ř.), a zejména na výzvu krajského soudu ze dne 21. 7. 2008, aby ve lhůtě do 10 dnů od doručení konkretizoval výši odměn na brigádní práce a výši finanční pomoci od známých a od českobratrské církve. Jinak by nebylo možno vést fair proces, pokud by některý z účastníků řízení nerozuměl v důsledku toho, že neovládá jednacím jazyk.

Obsah soudního spisu nesvědčí o tom, že by stěžovateli bylo plně umožněno realizovat ústavně chráněná práva (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 96 odst. 1 Ústavy).

Stěžejní je přitom tvrzení stěžovatele v žalobě, v níž mimo jiné uvedl, že žádá o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě, protože nemá finanční prostředky k tomu, aby si ho opatřil sám, ale i proto, že se v soudním řízení neorientuje, mimo jiné, i kvůli jazykové bariéře. Toto tvrzení stěžovatele v žalobě je podporováno obsahem prohlášení o jazyce ze dne 11. 10. 2006, v němž stěžovatel uvedl, že žádá, aby řízení s ním bylo vedeno v jazyce ruském, obsahem žádosti o udělení mezinárodní ochrany z téhož dne, v níž uvedl, že je schopen se domluvit v jazyce ruském a ukrajinském, i obsahem protokolu o pohovoru ze dne 12. 10. 2006, z něho vyplývá, že pohovor probíhal za přítomnosti tlumočníka v jazyce ruském. Ostatně stěžovatel byl i s obsahem napadeného správního rozhodnutí seznámen rovněž v jazyce ruském.

Nejvyšší správní soud má za to, že zásadní je proto tvrzení stěžovatele uvedené již v žalobě, že český jazyk aktivně neovládá a že mu i špatně rozumí, resp. že má jazykovou bariéru ve vztahu k českému jazyku. Za účelem realizace ústavně chráněných rovných práv účastníků řízení a práva účastníka jednat ve svém mateřském jazyce proto již v žalobě vyšla najevo potřeba přeložit do jazyka ruského, případně ukrajinského, minimálně výzvu krajského soudu stěžovateli ze dne 21. 7. 2008 ke konkretizaci finančních prostředků, která má k dispozici. V tomto směru nebyl ani nutný návrh stěžovatele na přeložení uvedené výzvy, protože nutnost pozdějšího přeložení této písemnosti vyplývala přímo ze žaloby. Mimo shora uvedené důvody nelze totiž nevidět, že zatímco Potvrzení o osobních, výdělkových a majetkových poměrech je pouze dotazníkem, který zřejmě za stěžovatele vyplňovala jiná osoba, výzva je souvislým textem, který vyžaduje určitou úroveň znalosti českého jazyka, aby adresát mohl na ni adekvátně reagovat. Pokud tedy krajský soud za této situace zaslal výzvu stěžovateli v českém jazyce, obdržel stěžovatel výzvu, v níž mu byly sděleny požadavky soudu rozhodné pro uplatnění práv v řízení před soudem v jazyce, kterým nemohl rozumět. Stěžovatel proto v důsledku porušení pravidel fair procesu dobře nevěděl, co je po něm požadováno. Z tohoto důvodu ani nebyl schopen náležitě na výzvu reagovat, neboť mu nebyl znám její obsah, resp. tvrzení stěžovatele uvedené v kasační stížnosti za tohoto stavu nelze spolehlivě vyvrátit. Jelikož stěžovatel na výzvu nereagoval, a tato skutečnost byla pro krajský soud důvodem k vydání napadeného usnesení, řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Krajský soud pak z uvedených důvodů plně nedostál své povinnosti uvedené v ustanovení § 36 s. ř. s. vůči účastníkovi řízení a nepostupoval ani v souladu s čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

Z uvedených důvodů Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Ve věci rozhodl bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. je krajský soud názorem vysloveným v tomto rozsudku vázán.

O stěžovatelem podaném návrhu, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek podle ust. § 107 s. ř. s., Nejvyšší správní soud nerozhodl, protože podání kasační stížnosti má odkladný účinek podle § 32 odst. 5) zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. října 2008

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu